

des ikke i den gældende retsplejelov, men forslaget svarer i hovedsagen til den fremgangsmåde, som følges i praksis. En lignende bestemmelse fremgår af den danske retsplejelovs § 365, stk. 1 og 2.

Det forudsættes, at retsformanden også under hovedforhandlingen yder vejledning efter § 177, hvis det er nødvendigt – herunder at retsformanden indledningsvist gør selvmødere og læge rettergangsfuldmægtige bekendt med, hvordan en hovedforhandling forløber.

I sager, hvor ikke begge parter har en juridisk uddannet rettergangsfuldmægtig, forudsættes retsformanden gennem sin retsledelse at skulle sikre sig, at det processtof, som må anses af betydning for afgørelsen, kommer frem under hovedforhandlingen. Både i denne forbindelse og med hensyn til vejledningen af parterne er det af betydning, at retsformanden holder sig mødets overordnede struktur for øje.

Hvor ordet gives til parterne, forudsættes dette at skulle ske i rækkefølgen først sagsøger og derefter sagsøgte.

Hovedforhandlingen indledes i henhold til § 236, *stk. 1*, med, at parterne nedlægger deres påstande. Om nødvendigt må dette ske ved retsformandens hjælp.

Herefter skal der efter § 236, *stk. 2*, gives en kort fremstilling af sagen. Den har til formål at introducere og beskrive sagens faktiske omstændigheder og retlige problemstillinger på en objektiv måde. Hvor det i dansk retspleje er sagsøgeren, som på denne måde forelægger sagen, foreslås det, at retsformanden eller den part eller rettergangsfuldmægtig, som retsformanden anmoder herom, skal stå for opgaven. Begrundelsen for denne ordning er, at en sagsøger, der er selvmøder, eller som møder med en læge rettergangsfuldmægtig, næppe i almindelighed vil være i stand til at forelægge sagen på en hensigtsmæssig måde. Det overlades derfor efter bestemmelsen til retsformanden at vurdere, om opgaven skal udføres af andre end retsformanden selv – herunder eventuelt af sagsøgte eller den rettergangsfuldmægtig, som repræsenterer sagsøgte.

Efter sagsfremstillingen følger i henhold til § 236, *stk. 3*, bevisførelsen. Bevisførelse, der har fundet sted forud for hovedforhandlingen, dokumenteres i henhold til bestemmelsen ved oplæsning. Denne oplæsning kan finde sted i forbindelse med den øvrige bevisførelse eller – hvis dette skønnes mere hensigtsmæssigt – under den indledende sagsfremstilling efter *stk. 2*.

Når bevisførelsen er afsluttet, procederes sagen, hvorefter den optages til dom, og retsformanden oply-

ser, hvornår dom afsiges i sagen, jf. § 236, *stk. 4*, og § 237.

I tilfælde, hvor en part er selvmøder, eller hvor der medvirker en rettergangsfuldmægtig, som ikke er jurist, kan det være vanskeligt at kræve en skarp sondring mellem partens forklaring om faktiske forhold og partens procedure. Det foreslås, at der i sådanne situationer skal være mulighed for, at parten under partsforklaringen kan udtale sig samlet om sagen og siden fremkomme med afsluttende bemærkninger, inden sagen optages til afgørelse. Retsformanden må dog sikre sig, at parten ikke afgiver forklaring om faktiske forhold uden forinden at være gjort bekendt med ansvaret for falsk forklaring, jf. herved § 196, *stk. 2*.

Til § 239

Selv om parterne bør være til stede samtidig under en hovedforhandling, vil der være en række tilfælde, hvor det af praktiske grunde er uhensigtsmæssigt, når sagens betydning ses i forhold til de omkostninger og ulemper, der er forbundet med at rejse over længere strækninger. Det foreslås derfor, at en part eller dennes rettergangsfuldmægtig kan deltage i en hovedforhandling under anvendelse af fjernkommunikation (telefon eller videoforbindelse), hvis det af særlige grunde findes hensigtsmæssigt. Skal der afgives partsforklaring, skal det i givet fald ske under tilsvarende kontrolloranstaltninger, som foreslås at skulle gælde for vidner, jf. forslaget til § 163. Retten skal således foretage en konkret vurdering. Det må forventes, at vurderingen af, om parternes personlige deltagelse findes nødvendig vil kunne ændre sig med tiden, idet det bl.a. vil bero på, hvor gode de tekniske hjælpemidler vil være. Det vil navnlig i de mindre sager være hensigtsmæssigt, at en part eller en rettergangsfuldmægtig deltager på anden måde, men også i større sager vil lange rejser kunne medføre, at der vælges at gøre brug af tekniske hjælpemidler til kommunikation.

Om valget mellem telefonmøder og videomøder og om forslaget i øvrigt henvises til betænkningens afsnit IX, kap. 2.2.7., om bevisumiddelbarhed.

Til § 240

Bestemmelsen fastlægger, hvilket processtof der danner grundlag for rettens afgørelse. En tilsvarende bestemmelse fremgår ikke af den gældende retsplejelov.

Det foreslås, at retten skal træffe afgørelse på grundlag af de påstande, anbringender og beviser, som er kommet frem eller dokumenteret ved oplæsning under hovedforhandlingen. Et tilsvarende prin-